

مشاهیر ادبیات جهان

کتاب *زندگینامه مشاهیر ادبیات جهان* شامل شرح حال ۳۱ نویسنده بزرگ از کشورهای مختلف است که هریک صاحب جایگاهی در ادبیات جهانی هستند و اغلب برنده یکی از جوایز معتبر ادبی بین‌المللی، چون نوبل، پولیتزر و ... شده‌اند.

کتاب، پس از تقدیم‌نامه و دیباچه مؤلف، با مقدمه‌ای تحت عنوان «نگاه مجملی بر تاریخ تحول ادبیات جهان در سده‌های اخیر» آغاز می‌شود. در این مقدمه، نویسنده پس از بررسی کلی تاریخ تحولات ادبیات جهان در دوره معاصر و تأکید بر ادبیات آمریکا و انگلیس، درباره نویسندگانی که در این کتاب بررسی شده‌اند، توضیحاتی داده و ۱۵ نویسنده‌ای را که از میان نویسندگان بررسی شده، برنده جایزه ادبی نوبل شده‌اند، بر شمرده است: ۱. رابیندرانات تاگور (برنده جایزه نوبل در سال ۱۹۱۳)، ۲. رومن رولان (۱۹۱۵)، ۳. جورج برنارد شا (۱۹۲۵)، ۴. توماس مان (۱۹۲۹)، ۵. لوئیجی پیراندلو (۱۹۳۴)، ۶. یوجین اونیل (۱۹۳۶)، ۷. ت. اس. الیوت (۱۹۴۸)، ۸. ویلیام فاکنر (۱۹۴۹)، ۹. ارنست همینگوی (۱۹۵۴)، ۱۰. آلبر کامو (۱۹۵۷)، ۱۱. جان اشتاین بک (۱۹۶۲)، ۱۲. ساموئل بکت (۱۹۶۹)، ۱۳. گابریل گارسیا مارکز (۱۹۸۲)، ۱۴. اورهان پاموک (۲۰۰۶)، ۱۵. دوریس لیسینگ (۲۰۰۷).

پس از این مقدمه، بخش اصلی کتاب که بررسی زندگی و آثار ۳۱ نویسنده بزرگ است آغاز می‌شود.

نویسندگان بررسی شده در جلد اول کتاب عبارتند از: فیودور داستایفسکی، آنتون چخوف، لئو تولستوی، هنری جیمز، مارسل پروست، جوزف کنراد، فرانتس کافکا، دیوید هربرت لاورنس، جبران خلیل جبران، لوئیجی پیراندلو، ماکسیم گورکی، اسکات فیتز جرالده، رابیندرانات تاگور، جیمز جویس، وبرجینیا وولف، رومن رولان، ویلاکتز، جورج برنارد شا، جورج آرول، یوجین اونیل، توماس مان، برتولت برشت، ارنست همینگوی.

در جلد دوم کتاب نیز زندگی و آثار ۸ نویسنده بررسی شده است: آلبر کامو، ویلیام فاکنر، ت. اس. الیوت، جان اشتاین بک، ساموئل بکت، گابریل گارسیا مارکز، اورهان پاموک، دوریس لیسینگ.

بهمن فاطمی*

* زندگینامه مشاهیر ادبیات جهان.

* علی بخشی.

* چاپ اول، تهران: انتشارات حریر، با همکاری شرکت سهامی

انتشار، اردیبهشت ۱۳۸۸.

معرفی هر نویسنده شامل چند بخش است: سخنان برجسته نویسنده مورد نظر، سال شمار زندگی نویسنده، «شماره» ای مختصر راجع به معرفی نویسنده غالباً به نقل از منبعی معتبر، زندگینامه نویسنده، کتابشناسی آثار نویسنده به فارسی. در برخی از بخش‌ها نیز مقاله‌ای درباره آن نویسنده یا بخش‌هایی از آثار او از منابع ترجمه و در ادامه زندگینامه نویسنده مورد بررسی نقل شده است. تصویری از هر نویسنده نیز آغازگر فصل مربوط به زندگی اوست.

در جلد دوم کتاب، پیش از بررسی زندگی و آثار ۸ نویسنده مذکور، بخشی مستقل به آلفرد نوبل، بنیانگذار جایزه جهانی نوبل، اختصاص یافته است.

در جلد دوم کتاب، پس از زندگی و آثار ۸ نویسنده‌ای که نام برده شد، ۴ مقاله درباره زندگی و آثار نویسندگان برنده جایزه نوبل ترجمه شده است، بدین شرح: ۱. نجیب محفوظ: فرزند دو تمدن، آندرسن هالنگرن (شامل بخش‌های: تجدید حیات زبان عربی و طلوع رمان مصری، جست‌وجوی پایدار محفوظ، وابستگی به گذشته، قدرت و موضوعات اجتماعی، بچه‌های جبل‌الو، پوچ و اسرارآمیز، دادگاه اوزیریس، آختاتون که بود؟)

۲. کنزا بورو اوئه: پیامبر خندان و شفابخش مهربان، میچیکو نیکونی ویلسون (شامل بخش‌های: پدر خودکامه: درس‌های مبهمی از گذشته زاین، اوایل زندگی اوئه و نخستین تجربیات ادبی او، پدر امیدوار در استیصال، مسائل سیاسی - شخصی، گاهشمار وقایع ملت نافرمان، پسرک گمشده: تکوین رابطه پدر - پسر، وحدت «پسرک گمشده» و قهرمان موعود باور، از ناجی قربانی شده تا مرتد مقدس، واقعیت ادبی در اتوبیوگرافی، تکرار / بازنویسی به منزله یک شیوه ادبی، مقام اوئه در ادبیات جهان)

۳. نادین گوردیمر و تجربه آفریقای جنوبی، پرو استبرگ (شامل بخش‌های: سلحشور تخیل، کاوشگر تبعیض نژادی، نلسون ماندلا و کنگره ملی آفریقا، جنس و نژاد، رمان به منزله تاریخ، عشق و سیاست، گفت‌وگو با آینده، در جست‌وجوی هویت، شخصیت‌ها، حقیقت داستان، رسالت نویسنده).

۴. برداشت طبیعت‌گرایانه و آرمانی از واقعیت؛ برندگان آلمانی جایزه نوبل ادبیات در اوایل سده بیستم، نویسنده مقاله؟

در این مقاله، از ۴ نویسنده آلمانی، مومزن، لویکن، هایزه و هوپتمان، که به ترتیب در ۱۹۰۲، ۱۹۰۸، ۱۹۰۸ و ۱۹۱۰ و ۱۹۱۲ جایزه نوبل ادبیات به آنها تعلق گرفته، سخن گفته شده است.

بخش بعدی، بخشی است با نام «نقد آثار برندگان نوبل ادبیات در ۳۰ سال اخیر (۱۹۷۷-۲۰۰۷)». در این بخش به بررسی بسیار مختصر و گذرای آثار این نویسندگان پرداخته شده است: دوریس لیسنگ (برنده نوبل ادبیات در سال ۲۰۰۷)، اورهان پاموک (۲۰۰۶)، هارولد پینتر (۲۰۰۵)، الفریده یلینگ (۲۰۰۴)، جان مکسول گوئینزی (۲۰۰۳)، امره کرتس (۲۰۰۲)، و. س. نایبول (۲۰۰۱)، ژانو زینگ جیان (۲۰۰۰)، گونتر گراس (۱۹۹۹)، خوزه ساراماگو (۱۹۹۸)، داریو فو (۱۹۹۷)، ویسلاوا شیمبورسکه (۱۹۹۶)، سیموس هینی (۱۹۹۵)، کنزا بورو اوئه (۱۹۹۴)، تونی موریسون (۱۹۹۳)، دریک والکات (۱۹۹۲)، نادین گوردیمر (۱۹۹۱)، اکتاویو پاز (۱۹۹۰)، کامیلو خوزه سلا (۱۹۸۹)، نجیب محفوظ (۱۹۸۸)، جوزف برادسکی (۱۹۸۷)، ووله سویینکا (۱۹۸۶)، کلود سیمون (۱۹۸۵)، یاروسلاف سیفرت (۱۹۸۴)، سر ویلیام گلدینگ (۱۹۸۳)، گابریل گارسیا مارکز (۱۹۸۲)، الیاس کانتی (۱۹۸۱)، چسلاف میلوش (۱۹۸۰)، اویسیوس الیتیس (۱۹۷۹)، اسحق باشویس سینگر (۱۹۷۸)، ویسنته آساندره (۱۹۷۷).

بخش بعدی «روند اهدای جایزه نوبل ادبیات» از سال ۱۹۰۱ تا ۲۰۰۸

میلادی است. جدولی بسیار سودمند و گویا از برندگان جایزه نوبل ادبیات از آغاز (۱۹۰۱) که شاعر فرانسوی، سولی پرو دوم (زنه فرانسوا آلمان)، برنده جایزه نوبل ادبیات شد، تا آخرین برنده جایزه نوبل ادبیات در سال ۲۰۰۸، یعنی ژان ماری گوستاو لوکلزیو، نویسنده فرانسوی شامل سال دریافت جایزه، عکس برنده جایزه، علت اهدای جایزه به او و آثار برنده جایزه، بخش بعدی کتاب را تشکیل می‌دهد. این بخش که در ۳۶ صفحه تنظیم شده، از سودمندترین فصول کتاب است.

بعد از این بخش، به زندگی و آثار آخرین برنده جایزه نوبل ادبیات، ژان ماری گوستاو لوکلزیو نویسنده فرانسوی اختصاص یافته است. در این بخش، پس از سال شمار زندگی و آثار این نویسنده، اجمالی از زندگی او نقل شده و سپس ترجمه خطابه او در بنیاد نوبل پس از دریافت جایزه آمده، و در پی آن، نمونه‌هایی از آثار لوکلزیو ترجمه شده است. پایان بخش کتاب، نمایه کتاب، شامل نام نویسندگان، کتاب‌ها و ... و منابع و مآخذ است.

***

زندگینامه مشاهیر ادبیات جهان مرجعی بسیار سودمند برای آشنایی با نویسندگان برجسته ادبیات جهانی و از جمله مرجعی مهم برای آشنایی با برندگان جایزه نوبل ادبیات به شمار می‌رود.

برخی کاستی‌ها در کتاب به نظر می‌رسد که رفع آنها می‌تواند به ارزش کتاب بیفزاید:

۱. چاپ نامطلوب کتاب، به‌ویژه در بخش تصاویر نویسندگان، خواننده را آزار می‌دهد.

۲. خطاهای چاپی متعددی در کتاب مشاهده می‌شود که گاهی اوقات در نظر اول قابل تشخیص نیست و سبب گمراهی خواننده می‌شود؛ مثلاً در صفحه ۱۹ مقدمه، سال ۱۹۸۸ درباره سال انتشار کتاب روبن داریو، باید ۱۸۹۸ باشد، یا موارد متعدد دیگر.

۳. تکرار چند صفحه در جلد دوم کتاب (بعد از صفحه ۱۱۳۸، ۱۵ صفحه از متن کتاب تکرار شده است).

۴. عدم ذکر نام نویسنده مقاله «برداشت طبیعت‌گرایانه و آرمانی از واقعیت؛ برندگان آلمانی جایزه نوبل ادبیات در اوایل سده بیستم» که ترجمه آن در صفحه ۹۰۹ جلد دوم کتاب نقل شده است.

۵. با اینکه نویسنده محترم در فهرست منابع و مآخذ نام و نشان منابعی را که از آنها در تدوین کتاب سود جست، با دقت ذکر کرده است و حتی نام و نشان پایگاه‌های اینترنتی و نرم‌افزارهای مورد استفاده را بیان کرده، اما در متن کتاب، در بسیاری از موارد، ارجاع به منبع مورد استفاده که بخشی از آن ترجمه شده، بسیار مبهم و تقریباً نامشخص است. یعنی در بسیاری موارد، دقیقاً مشخص نیست که مطلبی که درباره نویسنده‌ای ترجمه شده، از کدام مآخذ و کدام صفحه آن منبع اخذ شده است. به نظر می‌رسد کتاب از این بابت به یک بازنگری نیازمند است.

۶. در بخش بندی کتاب نوعی بی‌نظمی مشاهده می‌شود؛ به نحوی که فصول کتاب، جز در جلد اول، از نظم منطقی پیروی نمی‌کند. به نظر می‌رسد جای بخش مربوط به «آلفرد نوبل» بعد از بخش زندگی و آثار دوریس لیسینگ است و باید به آنجا منتقل شود. همچنین دو بخش «روند اهدای جایزه نوبل ادبیات» در صفحه ۱۰۵۶ و «جدول برندگان جایزه نوبل از آغاز تا ۲۰۰۸» در صفحه ۱۰۷۱ باید بلافاصله بعد از پایان زندگی و آثار نویسندگان قرار گیرد.

پی‌نوشت:

* کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی